

Stockholm den 15 december 2022

R-2022/2370

Till Justitiedepartementet

Ju2022/03305

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 14 november 2022 beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet EU:s vapendirektiv – genomförande av 2017 års ändringsdirektiv på miniminivå (SOU 2022:62).

Sammanfattning

Advokatsamfundet, som hänvisar till tidigare yttranden avseende EU:s vapendirektiv,¹ är i flera delar skeptiskt till betänkandets förslag.

Advokatsamfundet delar uppfattningen att en god reglering av handel, hantering och förvaring av vapen är avgörande för att det civila ägandet och bruket av vapen för sportskytte, jakt och andra ändamål ska kunna fortsätta att vara den naturliga del av samhället som det historiskt har utgjort i Sverige.

Advokatsamfundet har tidigare redovisat uppfattningen att kriminellas tillgång till och användning av vapen vid utövandet av en till synes allt grövre brottslighet är sådan att den är synnerligen oroande. Detsamma gäller givetvis i fråga om att terrorister eller andra som med statsomstörtande avsikter beväpnar sig på olika sätt. Behovet av bättre

¹ Se särskilt Advokatsamfundets remissyttrande den 16 april 2018 över promemorian Genomförande av 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv (Ds 2018:1), men även yttrande den 4 oktober 2018 över promemorian Tillståndsprövning av vapendelar m.m. (Ds 2018:30), yttrande den 7 januari 2016 över EU-kommissionens förslag till ändringar i EU:s direktiv 91/447/EEC om kontroll av tillgång och innehav av skjutvapen (KOM [2015] 750 slutlig), liksom yttrande den 20 augusti 2010 över departementspromemorian Vissa frågor om vapenlagen (Ds 2010:6).

och effektivare polisiärt arbete är således uppenbart och många lagförslag har under de senaste åren också medfört ökade befogenheter för brottsutredande myndigheter i olika brottsbekämpande avseenden.

Nu aktuella utredningsdirektiv syftar till att ta fram en minimal implementering av EU:s vapendirektiv, som därefter ska kunna genomföras. Direktiven har tillkommit sedan tre tidigare förslag har kommit att röstas ner i justitieutskott och riksdagen som alltför långtgående. Tidigare lagförslag har även fått kritik från många remissinstanser och dessutom av Lagrådet.

Advokatsamfundet anser att när det gäller frågor om kriminaliseringar eller om olika former av ingrepp i äganderätten – såsom att göra egendom tillståndspliktig, förbjuda tidigare tillåtna former av verksamheter som inte är samhällsfarliga – så är det nödvändigt att lagstiftningen uppfyller de grundläggande kraven på behovsmotivering, på rättssäkerhet och tydlighet samt ett straffrättsligt uppfyllande av legalitetsprincipen.

Utöver det ovanstående anser Advokatsamfundet att frågor om enskildas integritet, om myndigheters rätt till insyn i system och tillgång till sekretessbelagda uppgifter och ett automatiskt uppgiftslämnande till annat lands myndigheter är sådana frågor som kräver alldeles särskilda överväganden.

Advokatsamfundet anser slutligen att utredningens förslag även denna gång i flera avseenden innebär en överimplementering och går utöver vad som krävs enligt EU:s ändringsdirektiv avseende förvärv och innehav av vapen.

Allmänna överväganden och synpunkter

Utredningens uppdrag har bland annat varit att lämna förslag till nödvändiga författningsändringar som krävs i svensk rätt för att genomföra EU:s ändringsdirektiv från 2017. I utredningsdirektiven framhålls att en utgångspunkt för uppdraget är att genomföra ändringsdirektivet på absolut miniminivå. Eftersom genomförandet av ändringsdirektivet är försenat och Sverige därför stämts inför EU-domstolen, föreslås författningsförslagen träda i kraft så snart som möjligt och utredningen har ansett att ett ikraftträdande den 1 juli 2023 är realistiskt.

Vapenmagasin

Advokatsamfundet noterar att frågan om reglering av vapenmagasin återkommer, med vissa justeringar av tidigare förslag, och att det i betänkandet föreslås såväl en tillståndsplikt för vissa vapenmagasin som en kriminalisering av innehavet av vapenmagasin på ett sätt som medför att ett redan befintligt innehav av magasin blir brottsligt för det fall innehavaren av magasinet inte vidtar vissa åtgärder.

Vad avser kriminaliseringen av innehavet av vapenmagasin torde det inte överensstämma med den allmänna rättsuppfattningen att ett tidigare legalt innehav av en inte reglerad del kriminaliseras. Vidare förefaller det enligt Advokatsamfundet högst tveksamt om man genom förslaget i denna del uppnår några egentliga positiva effekter avseende syftet att stävja grov kriminalitet.

I tidigare remissyttranden har olika intresseorganisationer kommenterat att vapenmagasin som omfattas av den föreslagna regleringen återfinns hos många tusentals personer som idag inte är aktiva skyttar, inte längre är aktiva i den gren som är aktuell, eller som ens är skyttar. Vapenmagasinen har också ett monetärt värde som i många fall inte är helt obetydligt. I samband med detta har utredningen i sin konsekvensanalys inte heller bedömt om förslaget kommer att medföra negativa ekonomiska effekter för ägare av vapenmagasin till följd av förslaget. Ett inlösenförfarande som skulle omfatta alla de magasin som kommer att bli tillståndspliktiga skulle med stor sannolikhet att bli kostsamt för staten.

Angående frågan om vapenmagasin gör utredningen bedömningen (s. 166) att det inte är möjligt att skapa en definition av vapenmagasin som uppfyller de krav som ställs på tydlig och förutsebar lagstiftning. Enligt Advokatsamfundet innebär redan ett sådant konstaterande att den föreslagna kriminaliseringen av innehav av vapenmagasin av legalitetsskäl inte bör genomföras. Den föreslagna regleringen har tidigare kritiserats utifrån bland annat att den under vissa förutsättningar omfattar löstagbara magasin för hel- och halvautomatiska skjutvapen. Kritiken har då tagit sikte på att sådana magasin skulle kunna användas i vapen som inte avsetts från början. Detta skulle kunna ske genom att en vapentillverkare eller någon annan tillverkar ett skjutvapen där det löstagbara magasinet skulle kunna användas eller genom att någon modifierar ett sådant vapens magasinbrunn eller ett underbeslag för magasinet ifråga. En sådan åtgärd som innehavaren av magasinet således inte har någon som helst kontroll eller

insikt över kan då medföra att magasinet blir ett tillståndspliktigt vapenmagasin i vapenlagens mening och att ett innehav därmed riskerar att vara kriminellt.

Detta är ett av flera skäl till varför den föreslagna regleringen i denna del enligt Advokatsamfundet varken framstår som ändamålsenlig, förutsägbar eller rättssäker.

I avsaknad av en tydlig definition av vad ett vapenmagasin är anser Advokatsamfundet att förslaget inte bör genomföras i denna del. Dessutom bedömer Advokatsamfundet att förslaget i denna del skulle innebära en mer ingripande implementering av ändringsdirektivet än vad som är nödvändigt.

Advokatsamfundet avstryker mot denna bakgrund utredningens förslag till reglering av vapenmagasin.

Vapenmäklare

I betänkandet konstateras att befintlig lagstiftning inte till fullo täcker kraven i ändringsdirektivet på reglering av vapenmäklare, som utgör en ny yrkeskategori, och att ändringsdirektivet kräver reglering av sådan verksamhet som innebär yrkesmässig förmedling av vapnen och ammunition.

Advokatsamfundet delar inte fullt ut utredningens bedömning av behovet av en kompletterande reglering avseende vapenmäklare och anser att denna typ av verksamhet får anses omfattas av den befintliga vapenlagen. Advokatsamfundet ifrågasätter därför behovet av den föreslagna regleringen. Vidare anser samfundet att den föreslagna regleringen skulle medföra praktiska gränsdragningsproblem och därmed inte i tillräcklig grad uppfylla kravet på förutsägbarhet vid rättstillämpningen. Advokatsamfundet kan därför inte ställa sig bakom förslaget om att införa en särskild reglering av vapenmäklare såsom förslaget nu är utformat.

Insynsmyndigheter, uppgiftslämnande, sekretess och personlig integritet

Enligt betänkandet ställer ändringsdirektivet högre krav på utbyte av information mellan medlemsländerna än vad gällande regler medger. Centralt i detta är utbyte av information av uppgifter kring nekade tillståndsansökningar, men även information avseende vissa vapentillstånd.

Advokatsamfundet anser att den omfattning av personuppgifter som enligt förslaget ska förmedlas till alla andra medlemsländer är betydande och att de uppgifter som är

föremål för regleringen av register och informationsutbyte kan komma att innefatta för den enskilde känslig information och att informationsutbytet sker på bekostnad av den enskildes personliga integritet.

Vidare menar Advokatsamfundet att den senare tidens oro och krigshandlingar i Ukraina visar med tydlighet att register och registrering av vapenägare kan riskera få en negativ inverkan för den nationella säkerheten om uppgifterna inte omfattas av erforderligt sekretesskydd.

Advokatsamfundet anser inte att utredningens förslag i tillräcklig utsträckning behandlar och reglerar enskildas behov av sekretess i relation till direktivets krav på informationsutbyte. Enligt Advokatsamfundet bör därför förslaget om registrering och informationsutbyte ytterligare analyseras inom ramen för den fortsatta lagstiftningsprocessen för att ytterligare säkerställa den enskildes personliga integritet.

Övriga synpunkter

Advokatsamfundet anser att förslaget innebär en överimplementering i fråga om kravet på deaktivering av vapen i kategori A där samlare söker och meddelas tillstånd. Något sådant krav uppställs, såvitt Advokatsamfundet kan bedöma, inte i ändringsdirektivet. Betänkandet innehåller heller inga skäl för varför en strängare reglering än vad ändringsdirektivet föreskriver skulle vara nödvändig. Förslaget i denna del bör därför inte föranleda någon nationell reglering.

Advokatsamfundet ifrågasätter avslutningsvis, mot bakgrund av de ytterligare överväganden som bör göras av utredningens förslag enligt ovan, om ett ikraftträdande redan den 1 juli 2023 verkligen är realistiskt.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander